

LBRIS

We know
books

MARIA MONICA STOICA

PARADIGME LITERARE

Prefață de Catinca Agache

**LIMES
2021**

Prefață	5
Vitrării și geamuri, în paradigma prezentului	7
I. Lirice	9
Pasărea cu aripi de sare.....	11
Iubire și redempțiune la un poet angelic.....	16
Neliniști ontologice, revelații remanente.....	20
Călătorie interioară.....	24
Muzică și poezie sau despre poezie în acorduri de muzică folk.....	28
Poezia, cântec în paradigma timpului.....	31
II. Proze	35
Akassia, ușa deschisă spre altă lume.....	37
Drumul spre sanctuar, un recuperat drum spre centru.....	43
Prin poveste, coborând treptele vremii.....	47
Un basm european reinterpretat.....	51
III. Epistolare	59
Un filosof japonez în România, sau despre farmecul subtil al trecutului.....	61
Perenitatea modelelor. Posteritatea maioresciană în filosofie.....	65
E. Lovinescu și revista „Convorbiri literare”. Correspondența cu Simion Mehedinți.....	75
IV. Restituiri	83
Eugen Lovinescu sau despre tribulațiile artistului.....	85
Cutreierând Spania, între revelații, mirări și oripilări.....	90
Călătoria, orizont de așteptare și orizont al cunoașterii la Romulus Cioflec (I).....	97
În Turcia, civilizație străveche și obiceiuri balcanice (II).....	99
Între livresc și profan: Grecia, eterna fascinație (III).....	103
Messina, universul dantesc (IV).....	108
Neapole, orașul marilor contraste (V).....	110
Pompei, orașul răsărit din cenușa proprie (VI).....	113

IV. Articole, eseuri.....	117
Lumina celui Nevăzut în paradigma modernității	119
Românii, flori din Grădina Maicii Domnului.....	124
Despre jurnalism, pedagogie și profesionalism.....	128
În umbra timpului, cu multele sale prefaceri.....	136

Vitrării și geamuri, în paradigma prezentului

Criticul literar Alex Ștefănescu, necruțător inamic al diletantismului de pe piața de literatură contemporană, făcea la un moment dat un apel la realismul și obiectivitatea de analiză a produsului cultural numit carte, opunând vitraliul geamului. Cunoscutul critic acuza facilitatea demersului analitic al aceluia care, prezentând o carte, se pierd în elogi, motivul generozității regăsindu-se în privilegierea „vitraliului” care captează lumina și mărește vibrația cromatică, la mijloc se aflându-se mai degrabă orgoliul autorului, căruia recenzorul nu i-a putut refuza o favoare. La polul opus, preciza, trebuie să se situeze imaginea reală a cărții, privită prin „geamul” transparent care permite sesizarea detaliilor, cu identificarea calităților și a defectelor, girul valoric putându-se acorda numai prin prisma celor dintâi. „Geamul”, fără a fi înfrumusețat de culorile vitraliului, nu îngăduie tonurile ademenitoare care să atragă în mreje cititorul, precum cântecul sirenelor pe marinari.

Deși recomandările criticului literar sunt de mare folos, constatăm că la noi în țară se publică masiv, dorința de a dobândi gloria antumă luând-o înaintea canoanelor instituite. Inflația de carte distrage deseori atenția de la autori care au ceva de spus și o fac bine. Fructificarea lecturilor, opinăm, asigură un reper orientativ, venind cu garanția valorică a produsului cultural; dacă autorul mai are și talent, atunci câștigul cititorului este asigurat. Lectura critică trebuie începută cel puțin din acest punct.

Fără a pretinde obiectivitate absolută și realismul sagace al privirii critice prin geamul strălucitor, în prezenta lucrare am încercat să trec în revistă câteva dintre cărțile promovate în zona de centru a țării, punctul de convergență reprezentându-l situarea autorului în arealul geografic Covasna-Harghita. A face cunoscute publicului larg aceste creații este un act recuperator. Unele – pentru că merită semnalate; altele – pentru că au fost, poate, pe nedrept uitate, ele nemainteresând decât un grup restrâns al specialiștilor,

cum este cazul lui Romulus Cioflec, scriitorul român născut la Araci/ Covasna.

Au fost adunate în aceste „paradigme literare” cărți de poezie și proză contemporană, articole și eseuri, dar și studii asupra unor autori interbelici, restituind o pagină, interesantă nu doar pentru istoricul literar. Unele comentarii critice au văzut deja lumina tiparului, apărând în reviste de literatură și cultură (România literară, Libris, Plumb, Sud, Litere, Rotonda Valahă, Caietele de la Araci etc.), altele așteaptă să fie tipărite. Menționarea publicației în care au apărut este indicată printr-o notă de subsol.

Exceptând scriitorii interbelici (E. Lovinescu; Romulus Cioflec) și considerațiile asupra unui basm european reinterpretat, poezia și proza din acest volum, eseurile și articolele sunt semnate de autori contemporani – consacrați ori mai puțin cunoscuți – autori care aduc în paradigmă teme și idei cel puțin interesante, în contrapondere cu tendințele epocii. Multe dintre cărți au apărut la Editura Eurocarpatica din Sfântu-Gheorghe și au fost prezentate în cadrul reuniunilor literare sau al simpoziunilor științifice organizate de Centrul Ecleziastic de Documentare „Nicolae Colan” din Sfântu-Gheorghe (sub egida „Români din Sud-Estul Transilvaniei”; „Zilele Andrei Șaguna”; „Primăvara la Sfântu-Gheorghe” etc.) având drept invitați specialiști din domeniul istoriei, sociologiei, etnografiei, folclorului, dar și literaturii. La Araci sau la Sfântu-Gheorghe, în cadrul instituționalizat al acțiunilor organizate, ori cel colocvial al cenaclului nostru literar „După-amiezele poeziei”, au fost invitați scriitori care aparțin filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor. Un gând pios se cuvine să exprimăm pentru cei doi mari prieteni ai zonei, mentori pentru mulți autori: scriitorii Daniel Drăgan și Ion Topolog Popescu. Dumnezeu să îi odihnească în pace și Lumină!

Împărtășind speranța că acest nou volum va întregi o imagine asupra vieții literare din ținutul multicultural Covasna-Harghita, mulțumim cititorului pentru „zăbava” sa.

Maria Monica Stoica

Pasărea cu aripi de sare

Debutul literar înregistrat în anul 2011 cu volumul „Cerșetori de stele” marca un destin artistic aparte al poetei Mihaela Aionesei. În constelația amplă a liricii contemporane o individualizează poezia de esență ontologică, exprimarea metaforic-alegorică, orchestrarea trăirilor covârșitor existențiale, grevate de iminența tragicului sau de co-existența cu tragicul.

În anul 2020, proaspăt desemnata membră a Uniunii Scriitorilor – secțiunea Poezie a filialei București – participa la un proiect literar de promovare a poeziei române în spațiul latin, publicând cel de-al 11-lea volum de autor, având titlul *Albatrosul cu aripi de sare*, apărut la Editura Antim Ivireanul din Râmnicu Vâlcea. Postfața semnată de Horia Gârbea situează motivul artistic dominant al volumului sub autoritate livrescă baudelaireană, evidențiind originalitatea abordării, cultivarea elegiei care derivă din „paroxistica învolburare a conștiinței”.

Tonul elegiac întâlnit în volumul *Albatrosul cu aripi de sare* devine la Mihaela Aionesei o sursă a lirismului articulat pe un fond ideatic. Dezvoltând o pletoră semantică de încărcătură mistică, poeta își asumă calvarul christic: ea urcă pe Golgota vieții de zi cu zi purtând pe umeri o cruce a suferinței, descrisă prin denominalizări febrile: „Cruce de fag, cruce de brad,/ mă unge cu mir,/ mă spală cu nard/ Cruce de foc, cruce de iască/ vrea să mă stingă/ vrea să mă pască./ Cruce de tată, cruce de mamă,/ mă poartă în brațe;/ m-adoarme în palmă...”. (*Crucea mea, cruce de zarzăr*) Biograficul este îmbrăcat în ficțiunea confesiv-monologată a cărții, compunând un tablou dominat de tristețe ontologică: „Destinul – / acest hoț de inimi/ m-a exilat/ pe un colț de fiară/ de el mi-e gol și mi-e plin/ mi-e cald și mi-e frig / și râd și plâng/ și plâng și râd./ eu și el – sărman destinul meu/ doi bulgări de țărână/ îmbrățișați într-un suspin”. (*Destin*)

Pasaje luminoase transparent, compensativ: „Raiul prin care sângele râde/ alergând pe coama grădinilor/ încărcate de meri, de

peri și gutui;/ ținute sub palma unde tu – / cel înfrigorat de așteptări
rămâi/ peste turma de neliniști și întrebări/ păstor”. (*Poemele
nescrise*) Peste ele se așează alt motiv literar, al păstorului,
rezultatul ineditei apropieri a păstorului mioritic de „bândul
păstor” din chinovia pricesnei. Un eu liric încărcat de iubire vine
mântuitor cu darurile sale poetice: „Ca o căprioară/ aleargă printre
lupi/ dăruind zilnic/ o bucată de sine/ să nu uite să rămână –
zbatere/ cânt șoptit/ găngurit de pasăre/ ori de copil”. (*Destin*)

Poemul care deschide volumul consemnează momentul
semnificativ al metamorfozei om-poet: „Trăiam clipa aceea când
Dumnezeu/ umbla cu îngerii prin lume/ și peticea oamenii cu
poeme/ Pe aceia al căror suflet/ fusese tatuat încă de la naștere/
întunericul. (...) Era clipa aceea când treceam din om în poet”
(*Schimbarea*). Divinul este transfigurat în întruchipări simple,
iconice; un hieratism stilizat. Pentru Mihaela Aionesei poezia este
formă de mântuire; o semantică metaforic-alegorizantă susține
discursul poetic în care lupta sinelui cu sinele abisal este redată
prin dedublări ale eului liric, de poet-femeie, poet-om, cu treceri
prin stratul metamorfozării în piatră, pasăre cu aripi de sare, inimă
îmbrățișând lumea nevăzută a îngerilor etc.

Poeme cu valoare de artă poetică permit pătrunderea
într-un univers liric dominat de spectrul spaimelor cu densități
apocaliptice. Aici antiteza alb-negru este între viață și moarte:
„Intru în poezie ca într-un cimitir/ îmi cosesc morțile de fiecare zi/
cu inima./ Pentru un vers alb original/ îl chem pe Dumnezeu/ să
plângă cu mine./ ...N-are timp sau timpul meu/ E prea ocupat să se
întoarcă la El./ Lespedea scârțâie. Sub ea/ un suflet de fecioară se
străduiește/ să înflorească un anotimp alb./ Săsâie moartea.../
Spaimete aleargă de colo, colo./ Pământul se ridică până la buza
crucii/ O sărută. Din ochii ei curg ninsori/ albe albe ca florile de
castan./ Săsâie moartea.../ Și eu mă îndrept ca un animal dresat/
direct spre coasta ei neobosită”. (*Pentru un vers alb*) Modul de
sondare a lumii interioare și raportarea eului la lumea exterioară
adună poematice simboluri și reprezentări ale realului într-o viziune
suprarealistă, îngăduită de folosirea limbajului eliptic al metaforei

și alegoriei. Asistăm la un „joc secund” – „din ceas dedus”, în care jocul „de-a v-ați ascuns” din poemul arghezian se transformă într-un irevocabil „joc al morții”: „Sugrumând/ cu o nevinovată mirare/ sâsâitul șarpelui/ ispită pietrei eram:/ În liniștea dinaintea/ neobositei mele morți de a fi/ nu mai alergam să prind/ zbuциumul lumii/ ca pe cireșe la urechi./ Zidurile cădeau/ ca niște mătânii scăpate/ din mâinile unui călugăr orb”. (*Ispită pietrei*)

Muzica versului, ca și cromatica, vin dinspre George Bacovia, prin dizarmonii, sincope, pasaje a-muzicale. Culoarea se materializează, ca la expresioniști; negrul invadează un interior sufletesc, dominând tablouri ale naturii. De aici nostalgia albului, a purității, a de-materializării. Transpare un hieratism stilizat al tablourilor, sugerat prin prezența diafană a îngerilor, prin „sufletul de fecioară”.

În textele Mihaelei Aionesei eul liric se ocultează, simboluri ale alterității fiind căprioara, mielul, albatrosul, păstorul, pruncul, sfinții etc. – prin urcare și coborâre de scări ale ființei care măsoară abisul terestru și marin: „Mă latră umbra spânzurată/ de ceafa nopții. Rechini ascunși/ în colțurile cercului meu/ fac valuri. Îmi adușmecă/ șovăiala. Hăul mă cheamă./ Deasupra-mi curg/ furtuni albastre/ Înghit o mie de leghe de alge/ să învăț zborul cu aripi de sare”. (*Albatrosul cu aripi de sare*)

O tristețe uriașă pare a-i domina scrisul. Suferința este expresia unei alienări resimțite acut, o transformare a universului înconjurător și lăuntric. Străin de lumea comună, superficială și golită de idealuri (inclusiv cel patriotic), eul liric pare a se înstrăina de sine: de un interior poetic în care pândesc tenebrele morții: „Ca niște săgeți otrăvite/ mă țintuiesc oasele la pat./ Umblu cu el după mine/ și lumea se miră de/ flamura tricoloră/ ce-mi flutură dinspre inimă./ Doar moarte am./ Nu mamă. Nu tată./ Păienjeniișul vieții mi-i casă./ Plutesc și mă înalț/ cu fiecare cracă tăiată/ de sub picioare”. (*Perpetuum mobile*) Dar ea nu fuge de suferință, ci o traduce, în versuri tensionate, într-o permanentă stare de veghe. În inventarul imagistic plin de plasticitate, moartea („doamna cu coasa”/ „sâsâitul șarpelui”) conturează un Infern în care sufletul se